

NOTISER

Karin Gustavsson: ”...*Min stora kärlek för allt hvad fornforskningen rör.*” *Carl Gyllenstierna, fornforskaren på Krapperup och hans tid.* Krapperups Museum 18, Krapperup, 2003. 96 s. ill. ISSN 0284–2556.

På senare år har den vetenskaplige amatören tilldragit sig ett ökat intresse i forskningen, vilket resulterat i allt från lättillgängliga artiklar till stort upplagda avhandlingar som Lars Sellbergs *Av kärlek till fosterland och folk* (1993) om Nils Gabriel Djurklous roll inom dialektforskningen och Maria Adolfssons *Fäderneslandets kännedom* (2000) om svenska ämbetsmäns ortsbeskrivningar. Karin Gustavssons välskrivna och väldokumenterade bok går medelvägen. Den är till formatet anspråkslös och skriven utan stora åthävor.

I fokus står en krets av vetenskapligt aktiva människor som antingen levtt på eller besökt det vid Kullaberg belägna Krapperup. Det kan verka snävt men till det nordvästskånska herresätet kom under 1800-talet åtskilliga vetenskapliga stormän, däribland lundazoologen Sven Nilsson och den blivande riksantikvarien Bror Emil Hildebrand. Den förre var nära vän till baronen Nils Christopher Gyllenstierna, som på 1810-talet slagit ned sina bopålar på Krapperup, den senare var genom Nilssons förmedling informator åt Nils Christophers son Carl, bokens huvudgestalt. En annan forskare som gästade Krapperup var bygdens store son, den rastlöse artisten Nils Månsson Mandelgren.

Dessa och andra celebra gäster passerar givetvis revy i Gustavssons bok – inte minst är den informativ om Hildebrands tid på Krapperup – men i centrum står den gyllenstiernska familjekretsen, där både Nils Christopher och Carl Gyllenstierna fyllde fritiden med intellektuella intressen. Fadern hade under studieåren i Linnés Uppsala utvecklats till en hängiven amatörbotanist, men slog sig vid nedflyttningen till Kullabygden på ichtyologin, varvid han efterhand blev en av Sven Nilssons viktigaste kunskapskällor vid arbetet med fiskdelen av standardverket *Skandinavisk fauna*. Carl (1819–66), som inte genomgick samma gedigna universitetsskol-

ning som fadern, var istället svårt anfäktad av tidens forntidsromantik, något som inte minst låter sig avläsas i hans inköp till biblioteket på Krapperup där man efter honom återfinner Walter Scotts historiska romaner vid sidan av verk från samtida antikvariska forskare som Gunnar Olof Hyltén-Cavallius, Leonhard Rääf och Axel Emanuel Holmberg.

Det bevarade arkivmaterialet efter Carl Gyllenstierna på Krapperup är tyvärr inte särdeles rikhaltigt, men likväl har författaren genom att väva samman brevmaterial från olika håll lyckats ge en god bild av hans aktiviteter. Vi får följa hur han upptecknade traditioner, samlade/köpte fornsaker, avtecknade fornminnen, deltog tillsammans med den skicklige fältarkeologen Nils Gustav Bruzelius i utgrävningar samt samarbetade med Mandelgren om att ta fram en fornminneskarta över Brunnby socken, som dock gavs ut postumt först 1874.

Den föredömligt illustrerade boken belyser inte bara baronerna Gyllenstiernas vetenskapliga intressen, utan genom sin konkretion kan den anbefallas för var och en som vill få levande bild av hur livet kunde te sig för herrskapsfolket under herrgårdskulturens blomstringstid.

Jakob Christensson, Lund

De oskäligen kreaturen! Något om synen på lantbrukets djur de senaste 200 åren. Niklas Cserhalmi (red.). Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Stockholm 2002. 86 s., ill. ISBN 91-89379-32-2.

Välfärden för lantbrukets djur är idag en fråga som debatteras flitigt i medierna. Som mediekonsumenter möts vi stundtals av en tämligen polariserad bild mellan en romantisering av förhållandet för lantbrukets djur till en mörk bild där djuren plågas av vanskötsel och långa transporter till slakterierna. Som matkonsumenter är det många gånger denna polariserade bild vi har med oss när vi står vid mjölk- och köttdisken. Utifrån denna polarisering är *De oskäligen kreaturen! Något om synen på lantbrukets djur de senaste 200 åren* en